

Warszawa, 22 marca 2011 r.

Szanowny Pan
Piotr Stachańczyk
Podsekretarz Stanu w
Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji

Dziękujemy serdecznie za nadesłanie nam do konsultacji projektu założeń do projektu nowej ustawy o cudzoziemcach. W załączeniu pozwalam sobie przesłać kilka naszych propozycji zmian opracowanych przez zespół prawników Stowarzyszenia w składzie: Dawid Cegielka, Witold Klaus, Evelina Moksecka, Katarzyna Słubik, Grzegorz Wilga.

Licząc, że nasze stanowisko zostanie wzięte pod uwagę w dalszym toku prac legislacyjnych,

UWAGI STOWARZYSZENIA INTERWENCJI PRAWNEJ

DO PROJEKTU ZAŁOŻEŃ DO PROJEKTU USTAWY O CUDZOZIEMCACH

1. Wizy

1.1. W proponowanych założeniach nowej ustawy została ograniczona liczba celów wydania wiz z 27 do 20. Z proponowanego katalogu została usunięta wiza prowadzenia badań naukowych. Warto zastanowić się nad *ratio legis* tego przepisu. Polska powinna być krajem, prowadzącym aktywną politykę na rzecz pozyskiwania naukowców z innych państw, do prowadzenia pracy w Polsce. Takie osoby często mogą nie przyjeżdżać w celu nauki, a aby prowadzić badania naukowe lub zbierać materiały do nich. Zdaniem Stowarzyszenia warto rozważyć ułatwioną procedurę uzyskiwania wiz dla tego typu cudzoziemców. Samo pozostawienie możliwości otrzymania takiej wizy będzie też dla konsulów wskazówką, że są to osoby pożądane w Polsce.

1.2. Z uznaniem należy odnieść się natomiast do propozycji skrócenia terminów z 5 do 3 dni na przekazanie informacji przez właściwe służby, czy zachodzą okoliczności uzasadniające odmowę wydania wizy Schengen lub wizy krajowej. Znacznie usprawni to procedurę wydawania wiz.

1.3. Wątpliwości budzi natomiast zabronienie konsulom wydawania kolejnej wizy krajowej bezpośrednio po upływie ważności poprzedniego takiego dokumentu. Trudno jest znaleźć *ratio legis* takiego uregulowania. Ponadto w projekcie brakuje precyzyjnej informacji, co dokładnie znaczy termin „bezpośrednio” i ile czasu musiałoby upłynąć, by okoliczność ta nie zachodziła.

2. Zezwolenie na pobyt czasowy

2.1. Jako krok w dobrym kierunku należy uznać przedłużenie maksymalnego okresu, na który może być wydawane zezwolenie na pobyt czasowy – z dwóch lat do trzech. W przypadku cudzoziemców, którzy mają stabilną podstawę pobytu, pozwoli to zmniejszyć liczbę postępowań w ich sprawach, co jest korzystne zarówno dla samych cudzoziemców, jak też organów prowadzących postępowanie.

Z aprobatą należy przyjąć także regulacje służące przyspieszeniu postępowania w sprawie udzielania zezwolenia na pobyt czasowy, polegające na skróceniu terminów konsultacji organu prowadzącego postępowanie z innymi organami.

2.2. Zniesienie obowiązku składania wniosku o zezwolenie na pobyt czasowy na 45 dni przed upływem terminu ważności wizy lub poprzedniego zezwolenia na pobyt należy przyjąć z aprobatą, ponieważ cudzoziemcy często mieli problemy z zachowaniem tego terminu lub prawidłowym jego wyliczeniem. Jednak w tym miejscu warto zasignalizować mogący pojawić się problem. Zniesienie tzw. wiz proceduralnych i wprowadzenie zamiast nich odcisku stempla w paszporcie (tzw. stampili) spowodowało, że cudzoziemiec, w czasie trwania postępowania w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy, może co prawda wyjechać do swojego kraju pochodzenia, ale gdyby chciał wrócić z powrotem do Polski musi uzyskać wizę w polskim konsulacie – stempel w paszporcie nie uprawnia go bowiem do przekroczenia granicy. Biorąc pod uwagę fakt, że zdecydowana większość osób starających się o pobyt czasowy w Polsce to obywatele Ukrainy, to w warunkach przedłużających się postępowań, część cudzoziemców z różnych powodów będzie zobowiązana się przemieszczać pomiędzy Polską a Ukrainą w trakcie trwania postępowania w ich sprawach. Oznacza to, że i tak obciążone polskie konsulaty na Ukrainie, będą musiały rozpatrzyć dodatkową liczbę wniosków wizowych. Aby temu przeciwdziałać, należałoby podjąć działania już na etapie stosowania ustawy na rzecz przyspieszenia postępowań w sprawie udzielania zezwoleń na pobyt czasowy i zachęcania cudzoziemców do składania wniosków odpowiednio wcześniej przed upływem ważności wizy lub zezwolenia na pobyt.

2.3. Należy wyrazić wątpliwość, co do zasadności wprowadzenia przepisu zobowiązującego cudzoziemca do informowania organu o ustaniu przyczyny udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy pod groźbą nieudzielenia kolejnego zezwolenia. Po pierwsze, mało który z cudzoziemców będzie miał świadomość istnienia tego przepisu i jego tak doniosłych konsekwencji prawnych. Po drugie, trzeba mieć na uwadze, że często zdarzają się skomplikowane sytuacje życiowe, niezależne od cudzoziemca, których jednoznaczna interpretacja jest co najmniej bardzo trudna. W takich wypadkach, cudzoziemiec jako słabsza strona, będzie narażony na dowolność interpretacyjną organu, której skutkiem może być odmowa pobytu w Polsce. I po trzecie, należy zwrócić uwagę, że ustawa, przy zezwoleniach na pobyt czasowy, mających za podstawę studia, naukę i pracę, nakłada na podmiot, w którym cudzoziemiec uczy się lub pracuje, obowiązek informowania organu o zmianach sytuacji cudzoziemca. W związku z tym nieuzasadnione jest wprowadzenie kolejnego zabezpieczenia, o tak restrykcyjnym charakterze.

2.4. Ustawodawca, dążąc do uproszenia postępowania w sprawie zezwoleń na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy, połączył postępowanie w sprawie wydania zezwolenia na pracę z postępowaniem w sprawie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy na tej podstawie. Przyjmując z aprobatą takie dążenia, należy jednak zwrócić uwagę na potrzebę doprecyzowania przepisów. Niejasna jest przed wszystkim kwestia, jak będzie przebiegało postępowanie organu w przypadku, gdy cudzoziemiec, który uzyskał zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania określonej pracy, będzie musiał zmienić pracodawcę lub zmienią się warunki lub stanowisko jego pracy. Przepisy powinny określać, jak ma się zachować organ w takich sytuacjach: czy będzie on zmieniał swoją wcześniejszą decyzję o udzieleniu zezwolenia na pobyt czasowy, dostosowując ją do nowych okoliczności (uchylając ją w części), czy będzie wydawał nową łączoną decyzję, czy też podejmie inne czynności, niewymagające wydawania nowej decyzji.

Jako całkowicie nieuzasadnione należy uznać ustanowienie dla organu aż czteromiesięcznego dopuszczalnego terminu do rozpatrzenia wniosku cudzoziemca o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy. Tak długi termin będzie działał demotywująco na organ rozpatrujący wniosek. Nawet w przypadkach, kiedy przeprowadzenie postępowania nie będzie wymagało aż tak długiego czasu, organ będzie mógł zwlekać z wydaniem decyzji, a wnioskodawca nie będzie miał realnych instrumentów, aby wpłynąć na organ. W tym zakresie jako wystarczające należy uznać odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego regulujące dopuszczalne terminy postępowania administracyjnego. Z jednej strony dają one organowi możliwość przedłużenia postępowania, jeżeli zaistnieją ku temu uzasadnione przyczyny, z drugiej strony zabezpieczają prawa cudzoziemca, wyposażając go w środki prawne przeciwdziałające przewlekłości postępowania z winy organu.

2.5. Negatywnie należy się odnieść do przepisów regulujących podstawę udzielania zezwolenia na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej. Są one przede wszystkim bardzo kazuistyczne, co sprawia, że nie będą mogły być elastycznie stosowane przez organ. Ponadto taki sposób regulacji kontynuuje bardzo krytykowane restrykcyjne podejście, wyrażone w obecnie obowiązujących przepisach i orzecznictwie do nich. Takie nastawienie, dla którego trudno znaleźć racjonalne uzasadnienie, powoduje, że niewielka liczba cudzoziemców, którzy prowadzą działalność gospodarczą, jest w stanie zalegalizować swój pobyt na tej podstawie. Należy zwrócić uwagę, że nawet niewielka działalność gospodarcza, która nie generuje strat, jest korzystna dla gospodarki państwa, ponieważ wiąże się z nią odprowadzanie danin publicznych, jak też udział w

obrocie gospodarczym, przez korzystanie z usług i zakup towarów od innych podmiotów gospodarczych. Zatem wskazana jest w tym zakresie taka regulacja, która dałaby organowi możliwość swobodnego podejmowania decyzji, a tym samym odeszłaby od dotychczasowego, zupełnie bezzasadnego i niezwykle restrykcyjnego modelu.

2.6. Jako zbyt restrykcyjny należy uznać przepis nakładający na organ obowiązek obligatoryjnego badania, czy małżeństwo cudzoziemca z obywatelem polskim nie zostało zawarte w celu obejścia prawa, co wiąże się z podejmowaniem przez organ czasochłonnych czynności, które przedłużają postępowanie, jak też często ingerują w intymną sferę cudzoziemca i jego małżonka. Nie negując istnienia problemu nadużywania przez cudzoziemców instytucji małżeństwa do legalizacji pobytu, należy jednak zaznaczyć, że nie uprawnia to do ukonstytuowania domniemania, że każde małżeństwo cudzoziemca z obywatelem polskim jest zawarte w celu obejścia prawa. Organ w wielu przypadkach *prima facie* jest w stanie ocenić, czy zawarte przez cudzoziemca małżeństwo jest wiarygodne. Zatem ustawodawca powinien wykazać więcej zaufania do organów i dać im możliwość podejmowania czynności weryfikujących prawdziwość małżeństwa, tylko w razie powstania uzasadnionego podejrzenia, że małżeństwo zostało zawarte dla pozorów, a nie nakładać obowiązek tego typu działań w każdym przypadku. W tym zakresie wydaje się, że obecnie obowiązujące przepisy są wystarczające.

2.7. W zakresie udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy na podstawie innych okoliczności (punkt 8.6.9 ust. 2) warto rozciągnąć je na wszystkie kategorie cudzoziemców, którzy zostali pokrzywdzeni w wyniku przestępstwa i w postępowaniu karnym przyjęli na siebie którąś z ról procesowych. Ponadto odnośnie nowego przestępstwa nielegalnego zatrudnienia w szczególnych warunkach, wydaje się, że należy zrezygnować z pojęcia „szczególnego wyzysku” na rzecz „wyzysku”. To ostatnie określenie jest definiowane w prawie cywilnym i jego znaczenie jest jasne (doprecyzowane także na podstawie orzecznictwa i doktryny). Właśnie biorąc pod uwagę rozumienie tej definicji, nie ma potrzeby wprowadzania nowego pojęcia, jakim jest „szczególny wyzysk”.

2.7. Warto jeszcze raz przemyśleć przeniesienie przesłanki legalizacji pobytu w związku z poszanowaniem życia rodzinnego z pobytu tolerowanego do pobytu czasowego (punkt 8.6.9 ust. 2), szczególnie w kontekście konieczności spełniania przez cudzoziemców w takiej sytuacji

pozostałych przesłanek do uzyskania pobytu czasowego. Dodatkowo wiąże się z tym konieczność ponoszenia przez takich cudzoziemców znacznie wyższych opłat związanych każdorazowo z ubieganiem się o ten typ zezwolenia. Ponieważ takich osób nie można wydalić, to istnieje niebezpieczeństwo, że nie będąc w stanie sprostać nowym wymaganiom, stracą status legalnego pobytu. Konsekwencją przeniesienia tej kategorii osób do pobytu czasowego powinno być zagwarantowanie im ulg (finansowych oraz odnośnie przesłanek) w zakresie tego typu pobytu.

3. Pobyt stały

3.1. W zakresie udzielania zezwolenia na pobyt stały cudzoziemcom, którym udzielono zezwolenia na pobyt tolerowany, za bardzo długi należy uznać czas, który musi upłynąć, by mogli oni ubiegać się o zezwolenie na pobyt stały. Uważamy, że ze względu na okoliczności wymienione w podpunkcie a), czyli uzyskanie pobytu ze względów humanitarnych, ta kategoria cudzoziemców powinna korzystać z możliwości uzyskania prawa do stałego pobytu po 5 latach – z uwagi na wyraźne podobieństwo ich położenia do sytuacji osób, które takie prawo po 5 latach nabywają – czyli uchodźców i osób, które uzyskały ochronę uzupełniającą. Odmienność wymagań stawianych wymienionym kategoriom osób w tak znacznym stopniu (5 lat) jest nieuzasadnionym różnicowaniem uprawnień osób, znajdujących się w podobnej sytuacji faktycznej.

3.2. Cudzoziemcy o polskim pochodzeniu to kategoria osób, które wyróżnia Konstytucja RP gwarantując im prawo osiedlenia się na terytorium RP na stałe. Jakkolwiek za korzystne uznać należy, iż ustawodawca dąży do stworzenia doprecyzowujących regulacji ustawowych w tym zakresie (dotychczas przy braku zapisów ustawowych praktyka wykształciła procedurę wydawania zezwolenia na osiedlenie w oparciu o ustawę o cudzoziemcach i ustawę o repatriacji), to jednak ze względu na szczególną pozycję tej kategorii osób oraz wspomniany już konstytucyjny obowiązek państwa polskiego zagwarantowania im możliwość powrotu do kraju i osiedlenia się tu na stałe – projektowanych przepisów nie sposób uznać za wystarczające. Zwrócić należy uwagę na warunki, jakie winna spełniać osoba powołująca się na swoje polskie pochodzenie – przy uwzględnieniu trudności dowodowych w wykazaniu faktów, mających miejsce w odległej przeszłości, uznać należy owe wymagania za zbyt rygorystyczne. Mając na uwadze powyższe, osoby, które są w stanie wykazać skutecznie, za pomocą niepodważalnych dowodów polskie pochodzenie, powinny mieć możliwość uzyskania zezwolenia na pobyt stały także w sytuacji, gdy wniosek złożyły w trakcie

nielegalnego pobytu na terytorium RP, przy ewentualnym wyłączeniu wobec takich osób stosowania udogodnień z ust. 29.

3.3. Regulacja okoliczności umożliwiających uznanie pobytu cudzoziemca za nieprzerwany pomimo jego faktycznego przebywania poza terytorium RP (pkt III. 8.7.6 projektu) powinna obejmować również małoletnie dziecko cudzoziemca, który wykonywał obowiązki zawodowe lub świadczył pracę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (a nie ograniczać się wyłącznie do jego małżonka) oraz cudzoziemców wyjeżdżających poza terytorium RP w celu nauki bądź studiów. Nieuwzględnienie w ustawie małoletnich zstępnych godzić będzie w życie rodzinne osób zainteresowanych i stanowić będzie nieuzasadnione zróżnicowanie sytuacji małżonka i dziecka cudzoziemca.

Uznawanie natomiast za przerwę w legalnym i nieprzerwanym pobycie cudzoziemca na terytorium RP, okresu spędzonego poza granicami kraju z tytułu nauki bądź studiów, chociażby na podstawie umów zawieranych przez placówki oświatowe czy uczelnie polskie z odpowiednimi instytucjami za granicą (np. wymiany studenckie, w tym prowadzone w ramach programów Unii Europejskiej, zagraniczne kursy językowe), zniechęcać będzie do pozostania w naszym kraju cudzoziemców, którzy skorzystali z ww. możliwości wyłącznie w celu zwiększenia swoich szans na polskim rynku pracy i pragną osiedlić się w RP na stałe.

3.4. W chwili obecnej procedury w sprawach o wydanie zezwolenia na osiedlenie trwają przeciętnie 6 miesięcy. Nałożenie na organ I instancji obowiązku każdorazowego sprawdzania, czy małżeństwo, na które powołuje się cudzoziemiec, nie zostało zawarte dla pozorów, wydłuży tę procedurę ponad miarę oraz narazi Skarb Państwa na dodatkowe, nieuzasadnione koszty. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż przy jednoczesnym – identycznym uregulowaniu procedury w sprawie wydania zezwolenia na pobyt czasowy, należy założyć, iż osoba ubiegająca się o pobyt stały – bez względu na to, jak wiarygodny jest zawarty przez nią związek małżeński – była już przez organ kompleksowo kontrolowana w tym zakresie trzy razy. Postuluje się zachowanie dotychczasowych uregulowań i udzielenie kredytu zaufania organom legalizacyjnym, które mając praktykę i doświadczenie w tym zakresie mogłyby wedle swego uznania i po wystąpieniu określonych prawem przesłanek podejmować decyzję o poszerzeniu postępowania o ustalenia w zakresie pozorności małżeństwa, bądź od takiego dochodzenia odstąpić.

3.5. Odnośnie wymogu posiadania przez cudzoziemca znajomości języka polskiego, należy zwrócić uwagę, iż rozporządzenie wykonawcze do ustawy o języku polskim (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie egzaminów z języka polskiego jako obcego z dnia 15 października 2003 r., Dz.U. Nr 191, poz. 1871) zakłada, iż egzamin przeprowadza się na jednym z następujących poziomów zaawansowania znajomości języka polskiego: podstawowym, średnim ogólnym i zaawansowanym, natomiast ustawa nie precyzuje, poświadczenie jakiego stopnia zaawansowania będzie wystarczające do uzyskania stałego pobytu.

W drugiej kolejności wątpliwości budzić musi nałożenie obowiązku przedstawienia ww. certyfikatu na osoby, będące małżonkami obywateli polskich. Ustawodawca zezwala, aby cudzoziemiec – małżonek mógł ubiegać się o udzielenie zezwolenia na pobyt stały już po 3 latach małżeństwa, co mając na uwadze współczesne realia oraz okoliczności takie jak: zatrudnienie cudzoziemca w międzynarodowej firmie czy funkcjonowanie rodziny cudzoziemca w multikulturowym środowisku, a także mając na względzie osobiste predyspozycje cudzoziemca do nauki języków obcych – może nie być okresem wystarczającym do opanowania tak trudnego języka, jakim jest język polski, w stopniu zaawansowanym. Nadto zapis ten różnicuje sytuację osób pochodzących z krajów posługujących się językami słowiańskimi, które z dużym prawdopodobieństwem szybciej opanują język polski, w stosunku do osób z krajów anglosaskich czy azjatyckich. Ograniczenie w tym zakresie możliwości uzyskania stałego pobytu przez cudzoziemca – małżonka polskiego, może mieć negatywny wpływ na życie rodzinne.

3.6. Do definicji członka rodziny obok wstępnego w linii prostej małoletniego cudzoziemca posiadającego status uchodźcy, przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki (punkt 8.6.7.ust. 3 projektu), należałoby dodać także wstępnych małoletnich pozostających bez opieki, którzy posiadają obywatelstwo Polskie lub stały pobyt w Polsce.

3.7. Przemyslenia wymaga także możliwość odebrania karty stałego pobytu po rozwodzie cudzoziemca z obywatelem polskim (punkt 8.7 ust. 16 i 17). Nie wiadomo, na jakiej podstawie miałyby dopiero w tym momencie (czyli min. po 3 latach trwania małżeństwa i trzykrotnym badaniu jego faktyczności przy uzyskiwaniu kolejnych kart pobytu) nastąpić stwierdzenie zawarcia związku w celu obejścia przepisów. Wątpliwości budzi także możliwość cofnięcia karty pobytu po rozwodzie. Brak w tym przypadku podstaw takiego postępowania, biorąc pod uwagę, że

małżeństwo nie zostało zawarte w celu obejścia przepisów. Aby cofnąć to zezwolenie, należałoby wskazać konkretne przesłanki, po spełnieniu których organ może wydać taką decyzję.

4. Rezydent długoterminowy WE

4.1. Uznać należy za korzystne włączenie do kręgu osób uprawnionych do ubiegania się o udzielenie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego WE cudzoziemców przybywających na terytorium RP w celu połączenia z rodziną.

4.2. Odnośnie badania stabilnego i regularnego źródła dochodu przy ubieganiu się o zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE należy zwrócić uwagę na sytuację osób, które w dniu wejścia w życie nowej ustawy przebywają już na terytorium RP, jednakże w jakimś okresie w przeszłości nie spełniały kryterium dochodowego, albowiem nie było dotychczas takiego obowiązku. W najmniej korzystnym położeniu znajdują się osoby, które w dniu wejścia ustawy, spełniają wszystkie przesłanki udzielenia zezwolenia poza właśnie ww. kryterium dochodowym. „Naliczone” już okresy pobytu na terytorium RP nie będą mogły zostać uznane za ważne i osoby te będą musiały nabywać uprawnienia od początku. Stosownie zaś do założeń projektu, nawet do postępowań w sprawach zezwoleń na osiedlenie się, które zostały wszczęte przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy i nie zostały zakończone decyzją ostateczną, powinny mieć zastosowanie przepisy nowej ustawy.

Należałoby więc wprowadzić przepisy intertemporalne, które umożliwiłyby wliczenie do okresu legalnego nieprzerwanego pobytu cudzoziemca na terytorium RP także pobytu sprzed wejścia w życie ustawy, chociażby dochód cudzoziemca w tym okresie nie spełniał projektowanych wymagań odnośnie stabilnego i regularnego dochodu.

5. Umieszczanie cudzoziemców w placówkach detencyjnych

5.1. Proponowane przepisy mają stanowić pełną implementację dyrektywy Parlamentu i Rady 2008/115/WE z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wspólnych norm i procedur stosowanych przez państwa członkowskie w odniesieniu do powrotów nielegalnie przebywających obywateli państw trzecich. W nowej ustawie przyjęto wyczerpujące unormowania w zakresie zatrzymania cudzoziemca, umieszczenia go w strzeżonym ośrodku lub zastosowania wobec niego aresztu dla cudzoziemców. Określono przesłanki do zatrzymania cudzoziemca, podstawy do zwolnienia cudzoziemca czy pozycję prawną zatrzymanego cudzoziemca oraz uprawnienia i obowiązki

organów dokonujących zatrzymania i późniejsze reguły związane z pobytem cudzoziemca w ośrodku strzeżonym czy areszcie w celu wydalenia.

I tak, zachowano rozwiązanie przyjęte pod rządami starej ustawy, normujące, iż cudzoziemiec będzie mógł być zatrzymany na okres nie dłuższy niż 48 godzin przez Policję lub Straż Graniczną. W przypadku umieszczenia cudzoziemca w wydzielonym pomieszczeniu Straży Granicznej lub Policji przeznaczonym dla osób zatrzymanych stosować się będzie odpowiednio przepisy o pobycie w areszcie dla cudzoziemców, czyli reżim surowszy niż ten związany z pobytem w ośrodku strzeżonym, co może prowadzić do sytuacji, w których bez jasno określonego terminu, aż „do usunięcia przeszkody” zatrzymani będą mu poddani w długim okresie.

5.2. Niestety nie zrezygnowano z możliwości umieszczania małoletnich w ośrodkach strzeżonych, co należy jednoznacznie uznać za pomysł chybiony, zwłaszcza w kontekście braku możliwości (lub bardzo ograniczonej) realizacji konstytucyjnego prawa małoletnich do edukacji i poddania ich *de facto* regułom zbliżonym do więziennych. Należałoby zdecydowanie ponownie rozważyć ten przepis i nie zamykać małoletnich w placówkach zamkniętych, funkcjonujących jak więzienia.

5.3. Istotną, niepokojącą tendencją jest wydłużanie terminów pobytu w ośrodkach strzeżonych, a więc placówkach o charakterze penitencjarnych do maksimum 18 miesięcy. Z kolei postanowienie Sądu będzie wydawane na okres do 6 miesięcy z możliwością przedłużenia o 3 miesiące. Zaostrzono zatem kurs odnośnie stosowania środków pozbawienia wolności i mając na uwadze, iż sytuacja ta dotyczy również dzieci, które państwa będzie przetrzymywać w uwięzieniu przez tak długi czas, powinno to wywołać niepokój wśród organów państwa powołanych do ochrony praw dziecka.

Ponadto do okresu 18 miesięcy nie będzie wliczany czas ubiegania się o nadanie statusu uchodźcy. Uregulowanie takie zdecydowanie jest nie do zaakceptowania, gdyż wówczas pobyt cudzoziemca w placówce detencyjnej może być w praktyce niezwykle długi.

Przypomnieć należy, że detencja powinna być środkiem wyjątkowym. Mamy bowiem do czynienia z osobami, które nie popełniły przestępstwa na terytorium RP i nie są skazane na karę pozbawienia wolności!

5.4. W nowej ustawie odstąpiono także od określenia minimalnych standardów, jakie powinno spełniać pomieszczenie dla osadzonych, w tym również w zakresie dotyczącym ich wielkości, co

może prowadzić do pogorszenia warunków bytowych w ośrodkach. Przepisy w tym zakresie powinny zostać doprecyzowane, przy uwzględnieniu standardów Rady Europy!

Należy docenić natomiast inicjatywę zwiększenia liczby godzin spędzanych na wolnym powietrzu do dwóch, choć rozwiązanie to wciąż jest niewystarczające, biorąc pod uwagę status cudzoziemców przebywających w tych pomieszczeniach.

5.5. W projekcie wprowadzono jasno określony katalog kar za nieprzestrzeganie regulaminu pobytu w ośrodku czy przepisów ustawy o różnym stopniu dolegliwości. Bez wątpienia ułatwi to funkcjonowanie ośrodków, ale też zbliży je w tym zakresie do innych miejsc pozbawienia wolności. Świadczy też o tym nadzór sędziego penitencjarnego, mającego kontrolować prawidłowość i legalność pobytu cudzoziemców w strzeżonych ośrodkach i aresztach dla cudzoziemców. Na proponowane rozwiązanie należy patrzeć jako na idące w kierunku dominacji rozwiązań surowszych, penalno-penitencjarnych, w miejsce wolnościowych. Niestety w dużym stopniu dotknie to małoletnich.

5.6. W zakresie kontroli legalności pobytu cudzoziemców doprecyzowano uprawnienia cywilnych pracowników, przeniesiono także do ustawy sposób przeprowadzania kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uwzględniając okoliczności jej przeprowadzania, rodzaje kontrolowanych dokumentów oraz sposób i zakres dokumentowania czynności związanych z przeprowadzaną kontrolą. Dzięki temu powyższe regulacje są dużo bardziej czytelne.

6. W zakresie zwiększenia uprawnień dla funkcjonariuszy Straży Granicznej (punkt 8.1.22-23) ogromne zastrzeżenia budzi nadanie SG uprawnienia do prowadzenia postępowań w bardzo poważnym stopniu naruszających prywatność w przypadku „uzasadnionego podejrzenia, że stan faktyczny ustalony w toku postępowania był niezgodny ze stanem rzeczywistym lub uległ zmianie”. Konieczne jest szczegółowe sprecyzowanie przesłanek, po spełnieniu których funkcjonariusze będą mogli ingerować w sferę prywatności cudzoziemców oraz obywateli polskich.

7. Należy jeszcze raz przyrzeć się planowanym w projekcie przepisom regularyzacyjnym (punkt 8.6.10), w celu sprawdzenia, jaka liczba cudzoziemców będzie mogła z nich skorzystać i czy nie powtarzane są błędy poprzednio wprowadzanych podobnych przepisów.